

ELŐSZÓ

A szociológia nevű felhőkarcólónak megvan az a nagyszerű tulajdonsága, hogy bármely társadalomkutató megtalálhatja benne a „világra” legjobb rálátást nyújtó ablakot. A társadalmi valóságot lehet a messzi magasból is szemlélni: innen elsősorban a rendszer egésze látszik jobban, az emberi együttélés viszont kevésbé tanulmányozható. Ha viszont az alsó szinteken nyitunk ablakokat, onnan ugyan kevésbé látunk rá az „egészre”, közelebb vagyunk viszont a „terephez”, ahol maga az élet zajlik. Végső fokon a kutatói habitus dönti el, hogy melyik emelet melyik ablakát minősítjük a „legjobbna”.

Ezen kiváló fiatal emberek (a szegedi egyetem szociológus hallgatói ill. már hivatásos társadalomkutatóként dolgozó volt hallgatói) számára – akiknek írásait a kötet tartalmazza – most inkább az emberi együttélés tanulmányozása volt fontos. Ezért választották elemzési keretként a települési szintet, azt a többé-kevésbé természetes közeget, melyben életünk (emberi kapcsolatokkal, megélhetési erőfeszítésekkel, társulási törekvésekkel, konfliktusaival, be- és „kiilleszkedéseivel”, stb.) szerveződik.

Külön elismerés illeti a kötetet szerkesztő (s abban önálló tanulmányt is jegyző) Rácz Attila tanár urat, aki a Szegeddel kapcsolatos évente ismétlődő tanszéki kutatások szervezőjeként illetve az általa gondozott településkutatási kurzus gazdjaként ösztönözte e tanulmányok megszületését, s e kötetbe rendezte azokat.

Megtisztelőnek tartom, hogy az Olvasó figyelmébe ajánlhatom az itt szereplő írásokat. Örömmel és büszkeséggel teszem ezt, hiszen e kötetnél nincs nagyszerűbb bizonyítéka a tanítás érdemességének. Már most olyan szakmai erények mutatkoznak meg ezekben a tanulmányokban, melyek komoly társadalomkutatói kvalitásokat tükröznek. Széleskörű módszertani repertoárral találkozhatunk: mélyinterjú, fókuszcsoporthoz interjú, mentális térképezés, kérdőíves adatgyűjtés és történeti kutatás kapcsolódik egybe a terepen végzett megfigyelésekkel. A nézőpont mindvégig szociológiai: az életviszonyok, a társadalmi mobilitás, az ősla-

kosok és a betelepülők viszonya, az etnikai konfliktusok, a szegregáció és a megélhetési lehetőségek állnak az érdeklődés központjában.

A szociológus számára mindig elsődleges fontosságú, hogy adatai, kutatási eredményei minél szélesebb érvényességgel bírjanak, azaz általa egyre többet tudhassunk meg a társadalom egészéről is. Ennek fényében nem kérdőjeleződik-e meg a települési szinten végzett vizsgálatok haszna, hiszen az itt kapott eredményekről bárki állíthatja, hogy annak csak helyi érvényessége van, az csak egy adott településről (városról, faluról) és vidékéről tudósít. Határozott meggyőződésem, hogy nem! A társadalom szerkezeti és működési sajátosságait csak megismerési szintek („makro”, „mezo” és „mikro”) együttes összekapcsolásával érthetjük meg. Kevésbé értékes az az elmélet, melyet nem támasztanak alá a valóság tényei és folyamatai, de fordítva is igaz: a mindennapi élet helyi szintű tanulmányozása is csak akkor bír jelentéstöbblettel, ha magasabb absztrakciós szintű értelmezési keretbe helyezhető. Ha a jövőre vonatkozóan valamivel biztathatom fiatal kollégáimat, akkor az a „jelentéstöbblet” megszerzésére irányuló még határozottabb törekvés lehet.

Peter Berger amerikai szociológus szerint a szociológusnak tudatában kell lennie annak, hogy a dolgok nem azok, amiknek látszanak! Ezért is nevezte a szociológust egyfajta hivatásos „kukkolónak”, aki a „homlokzatok” mögötti világra is kíváncsi, akinek a megértéshez szüksége van arra is, hogy megismerje, mi történik a színpalak és a lezárt ajtók mögött. Ezek az írások a településeken folyó mindennapi élet mögé kívánnak betekinteni, azaz a köznapi szemlélők előtt szimbolikusan kinyitják Szeged és vidéke (Gyálarét, Ópusztaszer, Sándorfalva, Deszk, egy „soknemzetiségű” település, valamint Makó és térsége) lezárt ajtajait. A kötet ebben az értelemben nem más, mint erre a betekintésre való meghívás.

Dr. Feleky Gábor
Tanszékvezető, egyetemi docens
Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszék